

En ny postpandemisk kalender?

Krisen som nå snur alt på hodet, gir også opphav til nye begynnel

TEKST

Anna Helle-Valle

PUBLISERT 15. april 2020

PSY
KOL
OGI

EMNER

Koronahverdag

korona

eldrepsykologi

KORONAHVERDAG

Hvordan opplever du psykologhverdagen etter at koronaepidemien snudde livet på hodet? Hva forbauser deg? Hva setter deg og pasientene dine på prøve? Skriv personlig, konsist og kort, og send teksten til: per@psykologtidsskriftet.no.

Anna Helle-Valle. Foto: Jon Herstad

Å bevege seg blant mennesker som håndterer den skjøre grensen mellom liv og død, har vært min hverdag i snart to år. Jeg jobber med ansatte og beboere på sykehjem i Bergen

kommune. De som får plass på sykehjem, er blant de mest sårbare i samfunnet, og lever i snitt to år etter at de får sykehjemsplass.

Både for de eldre, deres pårørende, ansatte og ledelsen er denne pandemien en svært utfordrende tid. I vår avdeling er det hovedsakelig ansatt leger. Noen av dem har både doktorgrad og deltidsstilling i spesialisthelsetjenesten. Slike broer mellom førstelinjen, andrelinjen og forskning har vært en viktig forutsetning for den innsatsen som nå rulles ut ved sykehjem i Bergen. Vi får stadig informasjon om smittevern og oppdaterte føringer for prøvetaking. Det svares fortløpende på spørsmål knyttet til prosedyrer, risiko og medisiner. Som psykolog under denne pandemien er mitt mål å imøtekomme uroen som smitter mellom ansatte, beboere og pårørende.

**«De som får plass på sykehjem,
er blant de mest sårbare i
samfunnet»**

Knaker i sammenføyningene

Psykologer er en helt ny faggruppe i dette landskapet. I hele Norge er vi rundt ti stykker som arbeider kommunalt med de over 65. Pandemien er i praksis en enorm stresstest av infrastrukturen i sykehus og sykehjem. Det som til vanlig er et relativt stillegående og usynlig maskineri, knaker nå i sammenføyningene. Det er skummelt og faglig interessant på samme tid. Det er alvorlig at mange blir syke, at samfunnets goder er veldig skjevt fordelt, og at noen må være reddere enn andre.

Samtidig opplever jeg at krisen har gitt opphav til nye ideer, og den har gitt oss psykologer i kommunen et større handlingsrom. Jeg vil påstå at jeg har hatt en del gode ideer i det siste. Jeg vil nå kort presentere en idé jeg tror er ganske dårlig. Her om dagen ble jeg veldig frustrert over det ensidige fokuset på smittevern og somatikk i alle kanaler, og jeg tok meg selv i å planlegge en ny samfunnskalender basert på det kinesiske horoskop.

Bonden, læreren og psykologen

Jeg er ganske sikker på at en nødvendig betingelse for denne modellen er en svært usosial hverdag og omfattende tidsbruk på internett. Det kinesiske horoskopet involverer tolv dyr, men min idé innebærer en rotasjon mellom tolv yrker. Fra februar 2020 til februar 2021 skulle det være legens år. Det var greit. Men så kunne vi gå videre inn i året til bonden, læreren, psykologen, snekkeren, økonomen, musikeren, fiskeren, frisøren, forskeren, kokken og sykepleieren. Et ikke-representativt utvalg som likevel viser bredde. Der det kinesiske horoskopet kombinerer dyr og elementer slik at man får for eksempel vannhund og jordtiger, kunne denne kalenderen kombinere yrker og tilstander. Det ville gi oss året til den tvilende bonden, den sinte økonomen eller den glade læreren. Den symbolske oppdelingen skulle gi anledning til nye samtaler og nye bevegelser i fellesskapet.

«Den symbolske oppdelingen skulle gi anledning til nye samtaler og nye bevegelser i fellesskapet.»

I året til den tvilende bonden kunne vi sette jordbrukstradisjoner og matlagre under et kritisk søkelys og tvile sammen rundt globalisering og nasjonal proteksjonisme. Vi kunne lage norsk tradisjonsmat og lure på om den hadde blitt bedre med litt koriander eller hvitløk. I året til den sinte økonomen kunne det vært fokus på alt som var gått galt i økonomien de siste årene; dårlig pengebruk i statsbudsjettet og kommunale tjenester, samt negative vaner i privatforbruket. Deretter kunne man tenke langt og vidt om idealer og muligheter. Så måtte alle forplikte seg til å foreslå realistiske endringer og gjennomføre dem. I året til den glade læreren derimot skulle vi fryde oss med gode pedagogiske opplevelser, og alle borgere hadde plikt til å bidra med spennende endringer i lavere og høyere utdanning.

Sprekken i vasen

Alle pedagoger ville få lønnspålegg, og foreldre og politikere skulle entusiastisk bidra med konstruktive perspektiver knyttet til lærerutdanningen og det norske utdanningssystemet. Etter noen runder med utbrodering, tegning og ukritisk selvskrut i mangel på sosial realitetsorienterende kontakt, slo det meg likevel at noe manglet. Vasen er ikke perfekt før den har en liten skade.

Og: Det er en sprekk i alt, det er slik lyset slipper inn. I likhet med krisen som nå snur alt på hodet, men som også gir opphav til nye begynnelse, trengte min nye samfunnsorden et uromoment. Som en høyere kombinasjon av østlig og vestlig tankegods la jeg til et siste element i kalenderen: et skuddår. Hvert trettende år, etter at de tolv utvalgte faggruppene har fått sin tid i rampelyset, skulle det være et heidundrandes skuddår. Da ville den frie tenkeren få råde. Ikke ulikt den russiske filosofen Bakhtins beskrivelse av hvordan karnevalet utfordret kirkens sannhetsmonopol, skulle skuddåret i den tverrfaglige samfunnskalenderen preges av vill og løssluppen tenkning. Gjennom den frie tenkerens år skulle alle vante føringer legges til side, og mellommenneskelige møter ville finne sted på nye steder og til uvante tider. Kanskje i en butikk klokken fire om natten, eller på rektors kontor i lunsjtid på syttende mai.

Uventede ting kunne og skulle skje. Ikke ulikt en pandemisk omveltning av kjente samfunnsstrukturer ville den frie tenkerens år utfordre og forandre alt. Sprekken som belyser og perfeksjonerer den nye tidsregningen, er også et forvarsel om dens endetid. Dersom året med fri tenkning fører til at hele kalenderen kollapser, ikke ulikt en preprogrammert feil i smarttelefonen, vil all innsats ha vært forgjeves. Eller kanskje ikke? Hvem vil bli med og prøve?

Anna Helle-Valle, forsker og psykolog